

**О. С. Прецуленко**

*студ. IV курсу*

*спеціальність «Фінанси, банківська справа та страхування»*

*Науковий керівник: к.е.н., доц. Л. Є. Борисова*

## **УДОСКОНАЛЕННЯ ФОРМУВАННЯ ДОХІДНОЇ ЧАСТИНИ БЮДЖЕТУ**

Сьогодення проблеми формування доходної частини вітчизняного бюджету повинні враховувати циклічність економічно-соціального розвитку країни та процеси децентралізації, з урахуванням вагомості податкової складовою у її формуванні, що вказує на необхідність дослідження та актуальність теми.

В структурі доходів бюджету податкові надходження складають основну частину ВВП, що перерозподіляється через бюджет країни [1, с. 205]. У процесі мобілізації частини новоствореної вартості і формування фонду фінансових ресурсів із використанням різних форм податкових надходжень здійснюється регулювання фінансово-економічною діяльністю окремих суб'єктів підприємництва і розширеного відтворення країни в цілому. На ефективність формування доходів бюджету здійснюють вплив певні складові бюджетно-податкової політики, зокрема рівень податкових ставок, податкова база, податкові пільги, адміністрування податків, структура та обсяг видатків, та певні макроекономічні фактори: економічний стан, що вимірюється обсягом ВВП, структура економіки, що відображається в складових ВВП. Оцінка яких надає можливість визначити основні бюджетоутворюючі джерела, недоліки у їх формуванні та використанні.

Окрім величини доходів бюджету, важливе й співвідношення даного показника до величини ВВП. Воно вказує на фактичний рівень бюджетної централізації. У країнах з високим рівнем розвитку економіки частина ВВП, що перерозподіляється через бюджет, є досить вагомою, а бюджетні доходи значно впливають на вторинний перерозподіл ВВП та розширене відтворення. В Україні існує значний вплив інфляційних процесів на доходну частину державного бюджету, який дає можливість за допомогою росту цін збільшувати надходження, а при одночасній фіксації видаткової частини, можливо частково збалансовувати державний бюджет [2].

Найбільший вплив на зростання доходів мають збільшення податків, за виключенням субсидій на виробництво та імпорт (при зростанні ВВП на 1 млрд. грн. доходи зростають на 1,96 млрд. грн.), при збільшенні оплати праці найманих працівників на 1 млрд. грн. – доходи збільшаться на 0,46 млрд. грн., при збільшенні валового прибутку, змішаного доходу на 1 млрд. грн. – доходи збільшаться на 0,39 млрд. грн. [3].

Задля збільшення надходжень до дохідної частини бюджету від виробництв необхідно переглянути структуру промисловості та визначити пріоритетні галузі, знизивши територіальний розподіл, що сприятиме стабільному розвитку усіх регіонів держави та їх фінансової незалежності; вдосконаливши політики стимулювання виробництва високотехнологічної продукції, що сприятиме розвитку науки, виробництва, зайнятості.

Місцеві бюджети як одна з складових бюджетної системи відіграють значну роль в соціально-економічному розвитку територій. 80% усіх фінансових ресурсів, якими розпоряджаються органи місцевого самоврядування належать до місцевих бюджетів. Тому, питання щодо пошуку оптимального варіанта співвідношення між державними та місцевими бюджетами залишається актуальним, потребують вирішення питання збалансованість системи управління та контролю за регіональними фінансовими ресурсами.

Першим кроком для вирішення зазначених вище питань стала Концепція реформи місцевого самоврядування та територіальної організації влади, схвалена 01.04.2014 у розрізі вирішення проблеми фінансової децентралізації, яка зводилась в основному до передачі місцевим бюджетам окремих видів доходів [4, с. 11]. Сьогодні, процес децентралізації триває, але необхідність відраховувати частину свого доходу для вирівнювання дефіцитних бюджетів відповідно індексу платоспроможності уповільнив цей процес на територіях, які до цієї реформи були профіцитними. Взагалі, процес децентралізації повинен сприяти виходу із фінансової кризи, забезпечити подолання суперечностей між рівнями влади та організувати взаємовідносин на всіх рівнях управління, стабілізуючи соціально-економічну ситуацію, що призведе також до збалансування надходження коштів дохідної частини на місцевому рівні та подальший їх перерозподіл на загальнодержавному рівні.

На загальнодержавному рівні залишаються лише ті, функції які найбільш ефективно може виконувати держава, тобто загальногромадянські послуги (національна оборона, зарубіжна та суспільна політика, правосуддя, охорона культурного спадку та навколишнього середовища, публічна безпека), що стає можливим при забезпеченні формування достатньої дохідної частини бюджету. Для стабілізації формування доходів бюджету країни потрібно сформувати

бюджетну стратегію та узгодити її з програмами соціально-економічного розвитку держави та децентралізаційними процесами [5].

Посилення якісного рівня перспективного бюджетного прогнозування, планування та контролю надає можливість посилити роль бюджету як інструменту фінансового регулювання та сприяє підвищенню рівня керованості бюджетним процесом.

Вдосконалення потребують й невід’ємні складові бюджетного процесу, як дохідна частина бюджету для подальшого формування та відповідності видаткової частини. Вже було виділено, що окрім власних доходів держави, податки є головним джерелом формування доходів країни. Відповідно, в економічному аспекті було б доцільно в подальшому знизити ставки податку на прибуток підприємств саме на реінвестовану частку в оновлення та розширення виробництва, введення системи регулювання трансфертного ціноутворення тощо. Соціальна складова вдосконалення пільгового оподаткування втілюється у впровадженні прогресивної шкали ставок оподаткування доходів фізичних осіб, удосконалення механізму непрямого оподаткування тощо. Такі кроки, у перспективі збалансують та вдосконалять систему оподаткування і відповідно податкову складову дохідної частини бюджету країни.

### **Список використаної літератури**

1. Макогон В. Д. Бюджет як інструмент економічного зростання. *Економічний вісник університету. Переяслав-Хмельницький державний університет імені Григорія Сковороди*. 2016. Вип. 28 (1). С. 203–208.
2. Діяльність та дані Інституту бюджету та соціально-економічних досліджень. *Інститут бюджету та соціально-економічних досліджень*. URL: <http://www.ibser.org.ua> (дата звернення: 15.03.2020).
3. Сайт офісу з фінансового та економічного аналізу у Верховній Раді України. URL: [https://feao.org.ua/wp-content/uploads/2017/03/Infogr\\_RGB\\_blue\\_03.14\\_2.jpg](https://feao.org.ua/wp-content/uploads/2017/03/Infogr_RGB_blue_03.14_2.jpg) (дата звернення: 15.03.2020).
4. Розвиток бюджетної децентралізації в Україні: наукова доповідь / за ред. д-ра екон. наук І. О. Луніної. Київ, 2016. 70 с.
5. Про затвердження комплексної програми розвитку фінансового сектору України до 2020 року : Постанова Національного банку України від 18.06.2015 № 391. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/v0391500-15> (дата звернення: 15.03.2020).